

Не кожного дня ми потрібні.
Семюел Беккет

I

АЛАН КЛЕЙ прокинувся у місті Джидда в Саудівській Аравії. Це було 30 травня 2010 року. Він провів два дні в літаках, щоби потрапити туди.

У Найробі він зустрів жінку. Вони сиділи поруч, поки чекали своїх рейсів. Вона була висока, фігурна, із крихітними золотими сережками. У неї було рум'яне обличчя і переливчастий голос. Алану вона сподобалася більше, ніж багато хто з людей у його житті,— тих, кого він бачив кожного дня. Вона сказала, що живе на півночі штату Нью-Йорк. Не так уже й далеко від його будинку в передмісті Бостона. Був би він сміливішим, то знайшов би спосіб провести з нею більше часу. Але натомість він сів на свій рейс і прилетів до Ер-Ріяда, а потім до Джидди. Якийсь чоловік зустрів його в аеропорту і відвіз до «Хілтона».

Клацнувши замком, Алан увійшов до свого номера о 1:12 ночі. Швидко приготувався до сну. Йому необхідно було поспати. Він мав вирушити о сьомій рівно, щоб після годинної подорожі на північ дістатися о восьмій

до Економічного міста короля Абдалли. Там він і його команда мали встановити систему голографічних телеконференцій і чекати на її презентацію перед королем. Якщо вона справить враження на Абдаллу, той може укласти контракт з «Реліант» на ІТ для всього міста, і тоді комісійні Алана — шестизначне число, і не з одиницею попереду, — залагодять усі його терзання.

Тож йому конче потрібно було відпочити. Щоби відчувати себе підготовленим. Але натомість він провів чотири години в ліжку, але без сну.

Він думав про свою доньку Кіт, яка навчалась у коледжі, дуже доброму і дуже дорогому коледжі. У нього не було грошей, щоби заплатити за її навчання в осінньому семестрі. Він не міг заплатити за її навчання, бо за своє життя прийняв незліченні дурні рішення. Він погано планував. Він не мав мужності, коли вона була потрібна.

Його рішення були недалекоглядними.

І чужі рішення були недалекоглядними.

Дурні були рішення і вигідні лише миттєво.

Але він не знав тоді, що його рішення були недалекоглядними, дурними і вигідними лише миттєво. Він і колеги його рівня не знали, що приймають рішення, що залишать їх... залишать Алана! — отаким як зараз: практично банкрутом, майже безробітним власником одноосібної консалтингової фірми, позбавленим навіть домашнього офісу.

Із матір'ю Кіт він розлучився. Зараз вони були у розлученні довше, ніж були разом. Рубі була клятою болячкою в дупі, жила зараз у Каліфорнії і не брала жодної

участі у фінансуванні Кіт. «Коледж — це твоя справа,— сказала вона.— Будь чоловіком хоча б у цьому»,— додала вона.

Тепер Кіт восени не піде в коледж. Алан виставив свій будинок на продаж, але його ще не продали. Інших варіантів у нього не було. Він заборгував багатьом людям гроші, зокрема 18 тисяч доларів парі конструкторів, які побудували прототип нового велосипеда — він гадав, що зможе випустити його десь поблизу Бостона. Через це його назвали ідіотом. Він заборгував Джиму Вону, який позичив йому 45 тисяч доларів на оплату матеріалів, а також за перший та останній місяці оренди складу. Він заборгував ще 65 тисяч або майже стільки півдюжині друзів та потенційних партнерів.

Отже, він банкрут. І коли він зрозумів, що не може заплатити за навчання Кіт, було надто пізно шукати ще якоїсь допомоги. Надто пізно, щоби перевестися куди-небудь.

Кіт, здорова молода дівчина, візьме у коледжі академічну відпустку на семестр — що, це трагедія? Ні, це не трагедія. Довга і болісна історія світу не помітила б, що така розумна та здібна молода жінка, як Кіт, пропустила семестр. Вона вижила б. Це не було б трагедією. Жодною мірою не трагедія.

Трагедією називали те, що трапилося з Чарлі Феллоном. Чарлі Феллон замерз в озері біля Аланового будинку. В озері за Алановим парканом.

Алан думав про Чарлі Феллона, поки лежав без сну в номері «Джидда-Хілтон». Алан бачив, як Чарлі заходить в озеро того дня. Алан від'їжджав, прямуючи до кар'єру.

Те, що такий чоловік, як Чарлі Феллон, зайде у мерехтливе чорне озеро у вересні, навряд чи можна було визнати нормальним, але й чимось надзвичайним це не було.

Чарлі Феллон надсилав Алану сторінки із книжок. Це тривало вже два роки. Чарлі відкрив філософію трансценденталістів у пізньому віці й відчув спорідненість із ними. Він дізнався, що їхня колонія «Брукфарм» розташована неподалік від того місця, де жили він і Алан, і вирішив, що це щось означає. Він простежив свій бостонський родовід, сподіваючись знайти зв'язок, але не знайшов жодного. Усе ж таки він надсилав Алану сторінки з виділеними маркером рядками.

Витвори неординарного розуму, не skutого здоровим глуздом, вважав Алан. «Не надсилай мені більше цього лайна»,— казав він Чарлі Феллону. Але Чарлі посміхався і надсилав ще.

Отож, коли Алан побачив, як Чарлі заходить в озеро в суботу опівдні, він вирішив, що це логічне продовження новознайденої любові до природи. Він стояв у воді лише по щиколки, коли Алан того дня проїхав повз нього.

II

КОЛИ АЛАН ПРОКИНУВСЯ у «Джидда-Хілтоні», він уже запізнювався. Було 8:15. Він заснув лише після п'ятої години.

Його очікували в Економічному місті короля Абдали о восьмій. Плюс щонайменше година їзди. Поки він прийме душ, одягнеться і знайде машину до місця, буде десять. Запізнення на дві години у перший день відрядження. Дурень. І з кожним роком дурніший.

Він спробував набрати мобільний номер Кейлі. Вона відповіла — голос хрипкий. В іншому житті, на іншому оберті колеса, де він був би молодшим, вона дорослішою, і вони обоє досить дурні, щоби спробувати... він і Кейлі — то було б щось жахливе.

— Привіт, Алане! Тут красаота. Ну, може, і не красаота. Але вас тут немає.

Він пояснив. Без брехні. Бо більше не мав сил, бракувало потрібного творчого настрою для цього.

— Ну, не хвилюйтесь,— сказала вона з коротким смішком — цей її голос припускав можливість, вихваляв існування фантастичного життя сповненого чуттєвості,— ми тільки-но налаштуємося. Але вам доведеться самостійно добиратися. Гей, хтось із вас знає, як Алану дістатися сюди?

Схоже, вона зверталась до решти команди. Простір відлунював, як у печері. Алан намалював в уяві темне й порожнє місце... троє молодих людей тримають свічки, чекають на нього та його ліхтар.

— Він не може взяти напрокат автомобіль,— сказала вона їм.

А тепер йому:

— Ви можете орендувати машину, Алане?

— Я з'ясую,— сказав він.

Тоді зателефонував до клерка у вестибюлі.

— Привіт. Це Алан Клей. Як вас звати?

Він завжди запитував про ім'я. Звичка, що її прищепив Джо Триволі ще в компанії «Фуллер Браш». «Запитуй імена, повторюй імена. Ти пам'ятаєш імена людей, вони тебе пам'ятають».

Клерк сказав, що його звать Едвардом.

— Едвард?

— Так, сер. Мене звать Едвард. Чим я можу вам допомогти?

— Звідки ви, Едварде?

— З Індонезії, із Джакарти, сер.

— А, із Джакарти,— сказав Алан. Потім збагнув, що не зможе нічого сказати про Джакарту. Він нічого не знав про Джакарту.

— Едварде, як ви вважаєте, я зможу орендувати автомобіль через готель?

— Чи є у вас міжнародне водійське посвідчення?

— Ні.

— Тоді ні, я не думаю, що вам слід це робити.

Алан зателефонував до порт'є. Пояснив, що потрібен водій, аби відвезти його до Економічного міста короля Абдалли.

— Треба трохи зачекати,— сказав портъе. Акцент у нього був не саудівський. Схоже, у цьому саудівському готелі саудівці не працюють. Алан про це здогадувався. Саудівців не багато працює в будь-якому місці, казали йому. Робочу силу вони імпортують.

— Ми маємо знайти надійного водія, щоби вас возити,— сказав портъе.

— А просто викликати таксі ви не можете?

— Це не так просто, сер.

Алан скипів був, але оговтався — сам винний. Він подякував чоловікові й поклав слухавку. Він знав, що не можна просто викликати таксі у Джидді чи Ер-Ріяді — принаймні так казали путівники, які аж заходилися, розписуючи небезпечність Королівства Саудівська Аравія для іноземних мандрівників. У переліку Департаменту Саудівське королівство було щодо цього чи не на першому місці. Кіднепінг тут не був чимось неймовірним. Алана могли продати Аль-Каїді, викупити, транспортувати через кордони. Але Алану ніде нічого не загрожувало, а робота приводила його до Хуареса у дев'яностих і до Гватемали у вісімдесятих.

* * *

Задзвонив телефон.

— Ми маємо для вас водія. Коли він буде вам потрібний?

— Якнайшвидше.

— Він буде тут за дванадцять хвилин.

Алан прийняв душ і поголив поплямовану родимками шию. Надягнув футболку, білу сорочку на гудзиках, шта-

ни хакі, шкарпетки кольору засмаги, мокасини. «Просто вдягніться, як американський бізнесмен», — сказали йому. Переказували: деякі застережливі туристи із Заходу влізають у довгі білі балахони тобе й накривають голови місцевими хустками. Намагаються змішатися, докладають зусиль. Ці зусилля тут не схвалюють.

Поправляючи комірець сорочки, Алан помацав у себе на шиї гулю, яку виявив місяцем раніше. Розміром як м'яч для гольфа, виступає з його хребта, на дотик як хрящ. Кілька днів поспіль він переконував себе, що це частина його хребта, бо чим же ще воно могло бути?

Це може бути пухлина.

Там, на його хребті, така гуля — не інакше, інвазивна та смертельна.

Останнім часом у нього траплялися помутніння в голові і незграбність ходи, і це створювало безсумнівне і жахливе відчуття, що там щось росте, видає його, висмоктує життєві сили, вичавлює гостроту розуму та позбавляє будь-якої мети.

Він планував звернутися із цим до когось, але тоді нічого не зробив. Лікар таке не зможе оперувати. Алан не хотів опромінювання, не хотів через його дію втрачати волосся. Ні, фокус полягав у тому, щоби торкатися цього час від часу, відстежувати супутні симптоми, торкатися ще раз — і нічого не робити.

За дванадцять хвилин Алан був готовий.

Він зателефонував Кейлі.

— Зараз я виходжу з готелю.

— Добре. Поки ти сюди доїдеш, ми все налаштуємо.

Команда могла туди потрапити без нього, команда могла б усе налаштувати без нього. То до чого він тут узагалі? Причини були сумнівні, але все ж привели його сюди. По-перше, він був старшим, ніж інші члени команди, усі вони фактично діти, ніхто не перевалив за тридцять. По-друге, Алан колись знав племінника короля Абдалли, коли вони брали участь у ризикованому бізнесі з пластиками у середині дев'яностих, і Ерік Інґвалл, віцепрезидент нью-йоркської «Реліант», вважав, що цього досить, щоби привернути увагу короля. Мабуть, то була неправда, але Алан вважав за краще не сперечатися.

Алан був радий роботі. Йому потрібна була робота. Майже вісімнадцять місяців до того, як йому зателефонував Інґвалл, були принизливими. Заповнення податкової декларації на сплату 22350 доларів було гірким досвідом, якого він не очікував у своєму віці. Він сім років був приватним консультантом, і щороку дохід скорочувався. Ніхто нічого не витрачав. Ще п'ять років тому бізнес був добрим; старі друзі підкидали роботу, а він був їм корисний. Він з'єднував їх зі знайомими постачальниками, робив послуги, укладав угоди і зганяв зайве ожиріння. І почувався чогось вартим.

А тепер йому було п'ятдесят чотири, і він цікавив корпоративну Америку не більше, ніж літак, побудований із глини. Він не міг знайти роботу, не міг привабити клієнтів. Він переходив із велосипедної компанії «Швінн» до велосипедної компанії «Хаффі», потім був «Фронтир», аж нарешті «Алан Клей, консультант» — і лишилося сидіти вдома, дивитися відеозаписи перемог «Ред Сокс» у серіях 2004 та 2007 років. Ту гру проти «Янкіз», коли вони зробили чотири поспіль хоум-рани. 22 квітня

2007 року. Він дивився ці чотири з половиною хвилини сто разів і кожен перегляд приносив йому щось на зразок радості. Почуття правильності, порядку. Це була перемога, яку неможливо забрати.

Алан зателефонував порт'є.

— Машина вже тут?

— Вибачте, запізнюється.

— Це ви із Джакарти?

— Це я.

— Едвард?

— Так.

— Знову привіт, Едварде. І на скільки запізнюється машина?

— Ще двадцять хвилин. Чи можу я надіслати вам сніданок?

Алан підійшов до вікна й визирнув. Червоне море було спокійне, нічим не примітне із цієї висоти. Шосе із шістьма смугами руху простяглося просто поряд із водою. На пірсі рибалили троє чоловіків у білому.

Алан подивився на сусідній балкон. Він міг бачити своє віддзеркалення у склі. Людина як людина. Коли поголити й одягти, зійде за справжню. Але щось не те із поглядом. Його очі сиділи надто глибоко, і люди звертали на це увагу. На останній зустрічі однокласників колишній футболіст, якого Алан зневажав, сказав: «Алане Клей, у тебе погляд спрямований кудись за тисячу миль. Що з тобою сталося?»

Із моря дихнуло вітром. Удалині тягнувся контейнеровоз. Тут і там ще судна, крихітні, наче іграшки.